

फाल्गुनन्द राजपत्र

फाल्गुनन्द गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड: ६

संख्या: ५

मिति: २०८०/०३/०७

भाग-१

फाल्गुनन्द गाउँपालिका, फाक्तेप, पाँचथर

गाउँसभाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

फाल्गुनन्द गाउँपालिको सरकारी कामकाजको भाषा ऐन, २०८०

याक्थुङ/लिम्बू भाषालाई सरकारी कामकाजी भाषाको रूपमा प्रयोग गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना:

नेपालको संविधान, नेपाल पक्ष भएका अन्तर्राष्ट्रिय कानून र प्रचलित कानूनमा रहेका राष्ट्रभाषासम्बन्धी व्यवस्थालाई कार्यान्वयन, सामञ्जस्य, समन्वय, संरक्षण, सम्बर्धन र विकास गरी प्रचलित नेपाल कानूनमा तोकिएका सार्वजनिक निकाय र अन्य सेवा प्रदायक संगठित संस्थाहरूबाट प्रवाह गरिने सेवा सुविधामा समतामूलक पहुँच, सामाजिक न्याय र व्यक्ति तथा मातृभाषी समुदायको भाषिक अधिकारको अभ्यास गर्न सहज बनाउँदै मुलुकको विविधता सहितको एकतालाई सुदृढ पार्न वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको २२१, धारा २२६ र अनुसूची ८ को १२ र २२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ (फ) (१), (५) र ऐ. को १०२ बमोजिम फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको गाउँ सभाले यो ऐन तर्जुमा गरी जारी गरेको छ ।

परिच्छेद: १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस ऐनको नाम “फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको सरकारी कामकाजको भाषा ऐन २०८०” रहनेछ ।

(२) याक्थुङ (लिम्बू) भाषा सरकारी कामकाजको प्रयोजनमा लागू हुनेछ ।

(३) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,

(क) “याक्थुङ भाषा” भन्नाले सिर्जङ्गा लिपिमा लेखिने याक्थुङ भाषा वा लिम्बू भाषालाई जनाउनेछ ।

(ख) “सरकारी कामकाजको भाषा” भन्नाले फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको व्यवस्थापकीय, कार्यकारिणी, न्यायिक अभ्यासका साथै गाउँपालिका भित्रका सरकारी, गैरसरकारी तथा नीजि संघसंस्था समेतमा नेपाली भाषाका अतिरिक्त लिखित तथा मौखिक याक्थुङ भाषाको प्रयोगलाई जनाउनेछ ।

(ग) “सरकारी कामकाजको भाषा प्रयोग हुने क्षेत्र” भन्नाले प्रचलित नेपाल कानूनमा तोकिए बमोजिम सरकारी, गैरसरकारी र सार्वजनिक निकायहरूका कार्यक्षेत्र वा सेवा सुविधा प्रवाह गर्ने क्षेत्र वा संगठित संघसंस्थाका कार्य क्षेत्र वा सूचना प्रवाह, शिक्षा, स्वास्थ्य, सुरक्षा, संविधान र कानूनद्वारा स्थापित आयोग, प्रतिष्ठान, कुनै घटना विशेष अनुसन्धानका लागि गठित कार्यदल वा समिति वा नेपाल सरकारका निकायमा दर्ता भएका संघसंस्था, कम्पनी समेतका (कार्यालय, कार्यक्षेत्र, सेवा सुविधा प्रदायक) कार्य क्षेत्रलाई जनाउनेछ ।

(घ) “मातृभाषा” भन्नाले कुनै व्यक्ति वा समुदाय वा समुहले बोल्ने, प्रयोग गर्ने, नेपाल उत्पत्ति वा ऐतिहासिक रूपमा नेपाल सरहदसँग सम्बन्धित स्थानीय भाषासह प्रयोगमा रहेका भाषालाई जनाउने छ ।

(ङ) “भाषाको आधारमा गरिने विभेद” भन्नाले निजि वा सार्वजनिक रूपमा कुनै व्यक्ति वा समुह वा समुदायलाई आफ्ना मातृभाषा प्रयोग गरेको आधारमा कुनै विभेद, बहिष्करण, सीमान्तकरण, बन्देज, अपमान, घृणा, गाली गलौज, खिसीट्युरी, हेलाहोचो, मानसम्मानमा आँच आउने लगायतका गरिने कार्यलाई जनाउनेछ ।

- (ङ) “भाषाको आधारमा गरिने कसूर” भन्नाले भाषा वा भाषा प्रयोग गरेको आधारमा कसैले, कसैलाई, कुनै प्रकारले सार्वजनिक र नीजि स्थानहरूमा समेत प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष भेदभाव, बहिष्करण, सीमान्तकरण वा अपमानजन्य व्यवहार वा मानसम्मानमा वा प्रतिष्ठामा आँच आउने कुनै पनि कार्य वा भाषा आयोगले सिफारिस गरी यस ऐनमा सरकारी कामकाजको भाषाको रूपमा मान्यता प्राप्त याक्थुङ भाषामा सरकारी कामकाज तथा सेवा दिन इन्कार गर्ने कार्यसमेतलाई जनाउने छ ।
- (च) “स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्र” भन्नाले नेपालको संविधानको धारा ५७ को उपधारा (४), धारा २१४ को उपधारा २, धारा २२१ को उपधारा २ र धारा २२६ को उपधारा १ संग सम्बन्धित अनुसूची—८ बमोजिमको अधिकारको सूचीलाई सम्झनु पर्नेछ ।
- (छ) “संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र” भन्नाले नेपालको संविधानको धारा ५७ को उपधारा (५), धारा १०९, धारा १६२ को उपधारा (४), धारा १९७, धारा २१४ को उपधारा (२), धारा २२१ को उपधारा (२) र धारा २२६ को उपधारा (१) संग सम्बन्धित अनुसूची—९ बमोजिमको संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको साझा सूची, संवैधानिक आयोग, सरकारी तथा राज्यका सबै निकाय र भाषा प्रयोग हुने अन्य सबै क्षेत्र समेतलाई जनाउने छ ।
- (ज) “भाषा आयोग” भन्नाले नेपालको संविधान, २०७२ को धारा २८७ बमोजिम गठन भएको भाषा आयोगलाई जनाउनेछ ।

परिच्छेद: २

भाषाको आधारमा समानता, समता अनि विभेद विरुद्धको व्यवस्था

३. भाषाको आधारमा समानता, समता र सम्मान: (१) भाषा प्रयोग गर्न पाउने व्यक्ति वा समुदाय वा समुहको जन्मसिद्ध र नैसर्गिक मानव अधिकार हो । भाषा तथा भाषा प्रयोग गरेको आधारमा कसैले, कसैलाई, कुनै प्रकारले सार्वजनिक र नीजि स्थानहरूमा समेत प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष भेदभाव, बहिष्करण, सीमान्तकरण वा अपमानजन्य व्यवहार वा प्रतिष्ठामा आँच आउने कुनै पनि कार्य गर्नु वा गराउनु हुँदैन ।

(२) सरकारी कामकाजको भाषाको रूपमा मान्यता प्राप्त याक्थुङ भाषासँग जोडिएको संस्कृति, सम्पदा, पहिचान, प्रतिष्ठा लगायतका संवेदनशील विषयहरू संरक्षित र अनतिक्रम्य हुनेछ । यी विषयमा नेपालको संविधान अनुसार याक्थुङ मातृभाषी समुदायको स्वायत्त अधिकार रहनेछ ।

(३) उपदफा (२) मा उल्लिखित विषयबारे समुदायको सरोकार तथा प्रभावित पार्ने निर्णयहरूमा आदिवासी याक्थुङ समुदायको अर्थपूर्ण प्रतिनिधित्व र अग्रिम सुसूचित मञ्जुरी लिइनेछ ।

(४) उपदफा (३) अनुसार प्रतिनिधित्वको निम्ति याक्थुङ मातृभाषी समुदायले चयन गरेका सम्बन्धित विषयका विज्ञहरूको सहभागीता गर्नु गराउनु पर्नेछ । याक्थुङ आदिवासी समुदायको अग्रिम सुसूचित स्वतन्त्र मञ्जुरीका ढाँचा र प्रक्रियाको लागि नियमावलीमा व्यवस्था गरिनेछ ।

४. विभेद र अपमानजन्य व्यवहार विरुद्ध व्यवस्था: (१) सरकारी कामकाजको भाषाको रूपमा याक्थुङ भाषा प्रयोग हुने सरकारी, गैरसरकारी, सार्वजनिक र नीजि कार्यालयहरूमा भाषा प्रयोग गरेको आधारमा विभेद, बहिष्करण र अपमानजन्य व्यवहार दण्डनीय हुनेछ ।

(२) कसैले भाषिक विभेद गरेको ठहरेमा यस ऐन व्यवस्था भएकोमा यसै ऐन र व्यवस्था नगरिएकोमा प्रचलित संविधान तथा कानून अनुसार कसूर ठहरिनेछ ।

(३) भाषिक विभेद हुने अवस्था वा त्यस्तो कार्य भएमा तत्काल कारवाही गर्ने गराउने व्यवस्था सम्बन्धित कार्यालयले गर्नुपर्नेछ ।

५. मातृभाषा प्रयोग निषेधमा बन्देज: (१) सार्वजनिक निकायको कार्यक्षेत्र, नीजि संगठित संघसंस्था, समुदाय र सार्वजनिक स्थानमा मातृभाषा प्रयोग गर्न निषेध गर्ने कार्यलाई बन्देज गरिएको छ ।

(२) सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्ति वा सार्वजनिक निकायमा काम गरेका वा जिम्मेवार पदमा कार्यरत पदाधिकारी वा कर्मचारी वा संलग्न व्यक्ति वा अन्य कसैले उपदफा (१) अनुसार मातृभाषा प्रयोगमा बन्देज लगाएमा यस ऐन लगायत प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही दण्ड सजायको भागी हुनेछ ।

(३) यस दफा बमोजिम कानूनी कारवाही चली रहेको अवधिसम्म पदाधिकारी भए कार्य संचालन गर्न नपाउने तथा कर्मचारी भए निलम्बन रहनेछ ।

परिच्छेद: ३

भाषाको आधारमा गरिने विभेद, कसूर, अनुसन्धान, तहकीकात तथा दण्डसजाय सम्बन्धी व्यवस्था

६. भाषाको आधारमा गरिने कसूर: (१) याक्थुङ भाषा वा कुनै राष्ट्रभाषा वा मातृभाषा बोलेको वा प्रयोग गरेको आधारमा गरिने विभेद दण्डनीय हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) अनुसार कसूर गरेको ठहरिएमा त्यस्ता अधिकारी वा व्यक्तिलाई प्रचलित कानून बमोजिम जरिवाना वा कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।
७. हदम्याद: उपदफा (२) बमोजिमको कसूरबाट पीडितले सो भए गरेको मितिदेखि ३ महिनाभित्र उजुरी गर्नुपर्नेछ ।
८. सरकारवादी हुने: यस ऐन अनुसारको कसूर मुलुकी फौजदारी अपराध कार्यविधि संहिता, २०७४ को अनुसूची—१ बमोजिमको सरकारीवादी फौजदारी अपराध हुनेछ ।
९. संक्षिप्त कार्यविधि: यस ऐनअन्तर्गतको मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्दा संक्षिप्त कार्यविधि अपनाउनु पर्नेछ ।
१०. भाषा आयोगको सिफारिस: यस ऐनअन्तर्गतको कसूरमा कारवाही चलाउन वा चलेको कारवाहीमा सम्बन्धित निकायले मागेको आवश्यक सुझाव भाषा आयोगले सिफारिस समेत गर्न सक्नेछ ।
११. भाषिक विभेद र कसूरमा क्षतिपूर्ति: (१) भाषिक विभेद र अन्यायमा परेको व्यक्ति, समुदाय तथा समुहले क्षतिको गाम्भिर्यताको आधारमा परिपुरण हुने गरी न्यायोचित क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्नेछ ।
- (२) क्षतिपूर्तिको स्वरूप मौद्रिक वा अन्य सकारात्मक उपायहरू वा अन्य उपायहरू अपनाईनेछ ।

परिच्छेद ४

सरकारी कामकाजमा याक्थुङ भाषा प्रयोग तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी व्यवस्था

१२. स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्रमा कामकाजी भाषाको प्रयोग तथा कार्यान्वयन: (१) याक्थुङ भाषालाई स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्र वा स्थानीय सरकारको अंग निकाय, स्थानीय सरकारका निकायमा दर्ता भई नियमन अधिकार क्षेत्राधिकारभित्र काम गर्ने सार्वजनिक वा नीजि प्रकृतिका कम्पनी, प्रतिष्ठान वा गैरसरकारी संघसस्था, शैक्षिक, वित्तीय संस्था लगायतमा सरकारी कामकाजको मान्यता प्राप्त भाषाको हैसियतमा प्रयोग गर्ने तथा गराईनेछ ।

(२) राजपत्रमा हुने प्रकाशनहरू वा स्थानीय सरकारका सार्वजनिक प्रकाशन, प्रशासन तथा सूचनाहरू याक्थुङ भाषामा समेत प्रकाशन गरिनेछ ।

(३) स्थानीय सरकारको सभामा प्रस्तुत वा पेश हुने विधेयक, प्रतिवेदन वा प्रस्तावहरू याक्थुङ भाषामा समेत अनुवादित प्रति पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) याक्थुङ भाषामा समेत छलफल र बहस हुनेछ र त्यसको अन्य सरकारी कामकाजको भाषामा मौखिक रूपमा अनुवादको व्यवस्था गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(५) यस सम्बन्धी अन्य कार्यहरू तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१३. भाषा अनुवादको व्यवस्था (१) स्थानीय सरकारका कार्यालय, निकाय, सुरक्षा निकायहरूमा न्यूनतम १ दरबन्दी रहने गरी याक्थुङ भाषा सरकारी कामकाजको भाषा अनुवादको व्यवस्था गरिनेछ ।

परिच्छेद— ५

शिक्षामा याक्थुङ (लिम्बू) भाषाको प्रयोग र विस्तार

१४. शिक्षामा मातृभाषाको प्रयोग र विस्तार : (१) फाल्गुनन्द गाउँपालिका भित्रका सार्वजनिक तथा नीजि विद्यालय एवं शिक्षण संस्थाहरूमा शिक्षाको माध्यम र विषयको रूपमा याक्थुङ (लिम्बू) भाषा प्रयोग गरिनेछ ।

परिच्छेद ६

याक्थुङ (लिम्बू) भाषाको अध्ययन अनुसन्धान, संरक्षण, सम्वद्र्धन र विकास अनि मानकीकरण र स्तरीकरण सम्बन्धी व्यवस्था

१५. सरकारी कामकाजको भाषाको संरक्षण, संवद्र्धन र विकास : (१) सरकारी कामकाजको भाषाको प्रयोगलाई व्यवहारिक र प्रभावकारी बनाउन स्थानीय सरकारका निकायहरूमा दर्ता, अनुमति प्राप्त सार्वजनिक तथा नीजि संघ संस्थाहरूले पनि आवश्यक योजना, कार्यक्रम तथा बजेट विनियोजन गर्नु र गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कार्य गर्नको लागि भाषा विकास प्रतिष्ठानले भाषा आयोगसँग समन्वय गरेर आवश्यक सिफारिस गर्नसक्नेछ । र उक्त सिफारिस सम्बन्धित पक्षले कार्यान्वयन गरी प्रतिवेदन आयोग समक्ष बुझाउनु पर्नेछ ।

१६. राष्ट्रभाषाको अध्ययन, अनुसन्धान र मानक भाषा निर्धारण : (१) स्थानीय सरकारले सरकारी कामकाजको भाषाबारे अध्ययन, अनुसन्धान गर्नेछ र मानक भाषा निर्धारण र स्तरीकरण गरी प्रयोग गर्ने गराउनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कार्य गर्न स्थानीय सरकारले विज्ञहरू सम्मिलित परिच्छेद—७ अनुसारको भाषा विकास प्रतिष्ठानल गठन गरिनेछ ।

परिच्छेद—७

भाषा विकास प्रतिष्ठानको स्थापना

१७. भाषा विकास प्रतिष्ठानको स्थापना : (१) फाल्गुनन्द गाउँपालिका भित्रका भाषाहरूको संरचनागत तथा स्तरगत योजना निर्माण गरी भाषाको संरक्षण, संवर्द्धन, विकास, अध्ययन, अनुसन्धान, मानक निर्धारण तथा स्तरीकरण लगायतका कार्यक्रम तर्जुमा गर्न, गराउन एक भाषा विकास प्रतिष्ठानको स्थापना गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम भाषा विकास प्रतिष्ठानको सञ्चालक समितिमा देहाय बमोजिम सदस्यहरू रहनेछन्

(क) निर्देशक १

(ख) सदस्य ६

(३) भाषा विकास प्रतिष्ठानको निर्देशक र सदस्यको पदावधी नियुक्ति भएको मितिले ३ वर्षको हुनेछ ।

(४) निर्देशक तथा सदस्यहरूको योग्यता

(क) मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट भाषा विषयमा स्नातकोत्तर तह उपाधि लिएको,

(ख) भाषाको क्षेत्रमा विज्ञता हासिल गरेको,

(ग) भाषाको अध्ययन, अनुसन्धान र अन्वेषणको क्षेत्रमा कम्तीमा १० वर्ष काम गरेको,

(घ) उच्च नैतिक चरित्र भएको,

(ङ) गम्भीर प्रकृतिको वा नैतिक पतन देखिने फौजदारी अपराधमा सजाय भोगेका व्यक्ति प्रतिष्ठानमा नियुक्त गरिने छैन ।

(५) भाषा प्रतिष्ठानको सदस्यहरूको योग्यताको हकमा कुनै पनि विषयमा मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट कम्तीमा स्नातक उपाधि प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ ।

१८. भाषा विकास प्रतिष्ठानको काम कर्तव्य, अधिकार र सेवा सुविधा: (१) मातृभाषा विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) भाषा विकास प्रतिष्ठानको नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने,

(ख) गाउँपालिकाभित्रका भाषाहरूको संरचनागत तथा स्तरगत योजना निर्माण गर्ने,

(ग) दफा ६ को कसूर उपरको उजुरीको सुनुवाई गरी उपयुक्त विकल्प दिने,

(घ) पालिकाका भाषाहरूको अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी उपयोगी ग्रन्थ तथा कृतिहरू तयार गर्ने, गराउनका साथै त्यस्ता कृतिहरू प्रकाशन गर्ने, गराउने,

(ङ) पालिकाका भाषाहरूमा अनुसन्धानात्मक तथा मौलिक कृतिहरूको सिर्जना तथा प्रकाशन गर्ने गराउने,

(च) भाषाहरूको प्रवर्द्धन सम्बन्धी तोकिएका अन्य कार्यहरू गर्ने

(२) भाषा विकास प्रतिष्ठानका पदाधिकारी, कर्मचारी तथा अन्य जनसत्तिको सेवा सुविधा यस ऐनसँग नबाझिने गरी नियमावलीमा व्यवस्थित गरिनेछ ।

परिच्छेद ८

सरकारी कामकाजको भाषाको प्रयोग, समन्वय, सहजीकरण, अनुगमन र प्रवर्द्धन सम्बन्धी व्यवस्था

१९. सरकारी कामकाजको भाषा प्रयोग सम्बन्धी, समन्वय, सहजीकरण, अनुगमन र प्रवर्द्धन: (१) सरकारी कामकाजको भाषा प्रभावकारी रूपले प्रयोग गर्न तथा गराउन सम्बन्धित दफा १२ मा उल्लिखित कुनै पनि सरकारी तथा अन्य कार्यालयलाई भाषा आयोगले समन्वय, सहजीकरण र प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक पहल गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बाहेकका अन्य कामकारवाही गर्न बाधा अडचन परे आवश्यक सहयोगका लागि दफा २(ख)मा उल्लिखित कार्यालयले भाषा आयोगको सेवा लिन सक्नेछ ।

(३) राष्ट्रभाषाको प्रयोग प्रभावकारी रूपमा गर्न गराउन आवश्यकीय काम भाषा आयोगले अनुगमन गर्नेछ । सम्बन्धित कार्यालयले भाषा आयोगले मागेको आवश्यक प्रमाणहरू उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(४) भाषा आयोगले दिएको सिफारिस सम्बन्धित निकाय तथा कार्यालयहरूले पालना गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद ९

विविध

२०. सरकारी कामकाजको भाषा प्रयोग सम्बन्धी प्रचलित कानूनमा सामञ्जस्यता: (१) सरकारी कामकाजको भाषा प्रयोगसम्बन्धी प्रचलित कानूनमा भएका व्यवस्था यस ऐनसँग सामञ्जस्यता कायम रहने गरी प्रयोग तथा व्याख्या गरिनेछ ।

(२) यस ऐनमा लेखिएको कुरा यसै ऐन बमोजिम हुनेछ ।

२१. स्थानीय तहमा चाहिने कर्मचारी तथा जनशक्ति नियुक्ति र भर्नामा याक्थुड भाषाको प्रयोग: स्थानीय तहमा चाहिने, कर्मचारी तथा जनशक्ति नियुक्ति र भर्ना गर्दा लिइने लिखित तथा मौखिक परीक्षाहरूको पाठ्यक्रम समेतमा यो ऐन लागू भएको एक वर्ष भित्रमा याक्थुड भाषामा परिमार्जन, संशोधन र अनुवाद गरी लागू गर्नेछ ।

२२. स्थानीय सरकारको सरकारी कामकाजमा याक्थुड भाषा प्रयोग गरेको प्रगति प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्ने: (१) यस ऐनअनुसार सरकारी कामकाजको भाषा प्रयोग गर्ने सरकारी निकाय, सार्वजनिक तथा नीजि संघसंस्था, भाषा आयोग, संवैधानिक निकाय लगायतले सरकारी भाषा प्रयोग सम्बन्धी प्रगति प्रतिवेदन प्रचलित ऐन बमोजिम तोकिएको निकाय, तथा संस्थामा बुझाउनु पर्नेछ । कानून बमोजिम प्रतिवेदन वा जानकारी माग गर्न सक्ने संवैधानिक, सरकारी र व्यक्ति विशेषले प्रतिवेदन वा जानकारी मागेको बखत सम्बन्धित निकायले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) अनुसारको प्रगति प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

२३. सरकारी कामकाजमा याक्थुड (लिम्बू) भाषा प्रयोगबारे जानकारी: स्थानीय सरकार र सरकारी निकाय, सार्वजनिक र नीजि संस्था लगायतका कार्यालयहरूले यस ऐन अनुसारको सरकारी कामकाजको भाषा प्रयोगबारे सेवाम्राहीले देखे र बुझ्ने गरी कार्यालय परिसरमा सार्वजनिक सूचना वा जानकारी बोर्ड राख्नु पर्नेछ ।

२४. नियम बनाउने अधिकार: यस ऐनको कार्यान्वयनको लागि फाल्गुनन्द गाउँपालिकाले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ ।

२५. कार्यविधि वा निर्देशिका बनाउने अधिकार: यस ऐनको कार्यान्वयनको लागि फाल्गुनन्द गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाले यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको प्रतिकूल नहुने गरी कार्यविधि वा निर्देशिका बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।

आज्ञाले
निर्मल तुम्पोक
(प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत)